

ACC. N:R. M.10927:1-10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Kalle Björk
Härad: V. Göinge Adress: Visselofta
Socken: Visselofta Berättat av: Olof Nilsson
Uppteckningsår: 1948 Född år 1873 i Visselofta

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Husdjuren: Skydd och sjukdomar. 2-1-10 N.M. 30.

ACC. N:R M.10927:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

1

N. N. 30.

Lantbrukaren Olof Nilsson är född
i Torskehatts by i Vissleboffa försam-
ling. Hans äldsta syster i en syskon-
skara på sex stycken, fyra kvinnliga
och två manliga övertog Olof Nilsson
gården efter sin fader, och brukade den
tills för tre år sedan då gården såldes
och kom i främmande händer, efter
att ha gått i arv från far till son i
tre gånger (enl. gamla efterforskningar).
Olof Nilsson är ogift och har med hjälp
av en något ~~äldre~~ ^{yngre} syster, också ogift, bru-
kat gården. (De uppgifter som
följer är resultatet av frågan nr lista 30.)
Olof Nilsson sade sig minnas att hans
farfar Jöns Håkansson Torskehatt inte
hade några förtur eller annat som släp-
pte in hans utan sådant gården var helt

ACC. N:R M. 10927:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

mörk då dörren var stängd. Den laddgärd
Olof Nilssons faders ägde var försedd
med fönster men mycket små. Hona
stod på en rad med kuddarna vända
mot den vägg som var utan dörr. En
gång om dagen göddades ut hos hona
och detta tillgick så att hona släpptes
ut på gårdens för att vattnas (vid middag)
och under tiden rengjordes bisen och göd-
seln kastades genom en lucka i väggen
ut på marken utanför. Olof Nilsson
påpekade att det var stor skillnad på
spridningens konsistens då och nu, han
sade att spridningen då var så hård
och fast att än om hona rådde ligga
i den blev den inte smutsig, och
därför blev hona inte druck så mycket
och följaktligen avtät de lite ur.

Vid vattenningen drevs kororna till en gräsgrädd.
planen stående träd där man när kylta
räddde fick slå till på isen innan djuren
kunde dricka och Olof Nilsson sade sej
ha iakttagit hur svårt kororna hade att
dricka det kalla isvattnet han sade att
det brukar isade i händelserna på dem
dyck kunde choppa muten ibland fem
sex gånger innan de började dricka.
Han sade sej också ha märkt att koror
heller att dricka ibland tre dagar i sträck
dessa trodde han bero på att kororna fram
mot vårens sårskitt var opraktiska på
grund av melenäring, och att det kalla
vattnet avsträckt samt att djuren
vantrivdes i den otäta kalla chagiga
sackgräddan. Han sade att det var vanligt
att man fram på vassidan fick hjälpa

komma att resa sej om magnassa. Vad fr.
der beträffas sade han att man kögg och
bärgade in dels ängar och dels härdvalls-
det först nämnda väste på sunne marken
det sist nämnda på backar och torra
ställen. Fodervädet var störst i härdvalls-
höet där det förekom vildt löver bl.a.
så foderade man med halms som skars
till kackelse, läng till korna kostade
till hästar. Halmen var slag trishad
och buntad i buntar med sex hävar
i varje bunt. Mest råghalm. Till hästarna
gavdes en blandning av kackelse
och mjöl (Havremjöl Kornmjöl) och till kor-
na gavs kackelse hö och i enstaka fall sära
halvning och vid julemjöl. Agnar-
na gavs åt grisarna. Vid foderbrist mindes
Olof Andersson ett fall där hans fader gick

riva ner halmtaket av ladergårdens för
att livnärja djuren med halmen & och
har såde att det inte var så ovanligt att
från dessa bönderna var vägen full släppta
ut korra långt inman trälen gäta ut
jorden. I sådana fall brukade korra
söka sig till mossmarken där det
växte en växt som kallades hökull.
Växten hade tidligt blommor som var gula
till färgen för att senare övergå i vitt.
När blommorna blivit vita rödde inte
korra dem. Vid frosten brist fick korra
ligga på bara jordgolvet då vitmossan
löv och annat som följde med vid frö-
bärgningen användes till frosten istället
för strö. I goda år strödde man mycket
djurens riklig & med halmen för att de
lätta skulle hålla sig varma.

Olof Nilsson minnes att han som barn
sett en död skata hänga i taket inne i
kudugården men han minnes inte annat
än att den skulle "fri för drött" skydda
för allt ont. Han minnes också att det i
drakten bodde en gubbe som antades
hitta att skapa skydd mot sjukdomar
bland djuren. Detta tillgick så att
gubben gjorde ett mål i trisken och
stoprade ner en hel vasa drölig en
kugg och sedan pluggades målet
igen. Namnet på gubben kunde inte
Olof Nilsson påminna sig men han
hade sett honom ut för ovanstående
arbete. Namn på denna sabel Olof Nilsson
sig inte minnas annat än att dessa
gavs efter färg och utseende t.ex. Braka,
Draga, namnet Draga sade han han sig

ACC. N:R M. 10927:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8

är att det då fanns en mindre sort säd-
brukig ras som hade en fem tum bred
vit hand längs hela ryggen och då sade
man att han var dragsoles (störning)
därav Draga. En sjukdom som på kort min-
des han Blodhuling (min blodförsämning)
och frastrand. Frastrand ledde till död
och ansågs smittosamt angreps mest
unga djur och yttrade sig i svulst
utväxlar på halsen och om rasen skars
med knivar i sådana svulster verkade
det som undulaget var fullt av blåsor
som skann därav namnet frastrand.
På senare minades han en sjukdom som såg
i beren på smågrisar och kallades Bl.
Enligt Blod Hilsens uppfattning
hade de gamle överlag inte några blasa-
begrepp om orsakerna till djurens sjuk-

domas endast djurens svaghet på väsen
försbad man berodde på svält. När det
gällde att bota sjukdomar minades Olof
Oltzson att man mot smärtsamma
sjukdomar i benen som man kallade
ol brukade skära med en kniv mellan
blömma på djuret, så långt man kan
minnas antidade man blöta gubbar
och gummor när djuren var sjuka
sålunda minnes han att mormodern
och morfadern till hans kusin Anna
Svensson Torskhult var mycket antidade
när det gällde att bota djur deras namn
var på bygden i Olof Mathsson och
Ola Palla i Garpbult. Dessa båda mindes
man hade frädlighetsadels satsar
ingredienser man inte minnes annat
är att där ingick olstäm (Olsten)

samt att de hade en stark myddel lust.
Pessa satser brukade stötas samman i en
mostel och gavs sedan djuren efter redi-
mation. Ofta skulle vara bra när svin
saknade mat lust. När en ko hade svårt
för att idissla gav man en välling höll
på tinför och när hon fick försörjning
gav man haremanng med en koppis
sprucka (Brandsprucka) som fylldes med
tinförvälling. När inte hon kunde få
framtalen brukade man antida en
man som hette Kristen i Vågå som
var kunnig särskilt till detta. För öv-
rigt antidades senare Anders Hansson
i Länna Holma (Hållaryds församling)
för alla djursjukdomar. Första åtgärden
som vidtog var att man sjötr sökte
bota med kaffegök så fort ett djur visa-

de becken till sjukdom. Hastresing av
grisar och djurar utfördes av Ola Mattsson
i Gyskebult men däremot utfördes hast-
resing av hästar endast av s. h. rackare.

Olof Nilsson minnes att Ola Mattsson
sedan han utfört operationen slog
brännvin i särt därefter ströts han på
sinnfett och sist ströddes vedaskap på
vad man på hästar beträffar min-
de. Olof Nilsson endast att man bruk-
de då en brinna som smetad
hästar på maten.